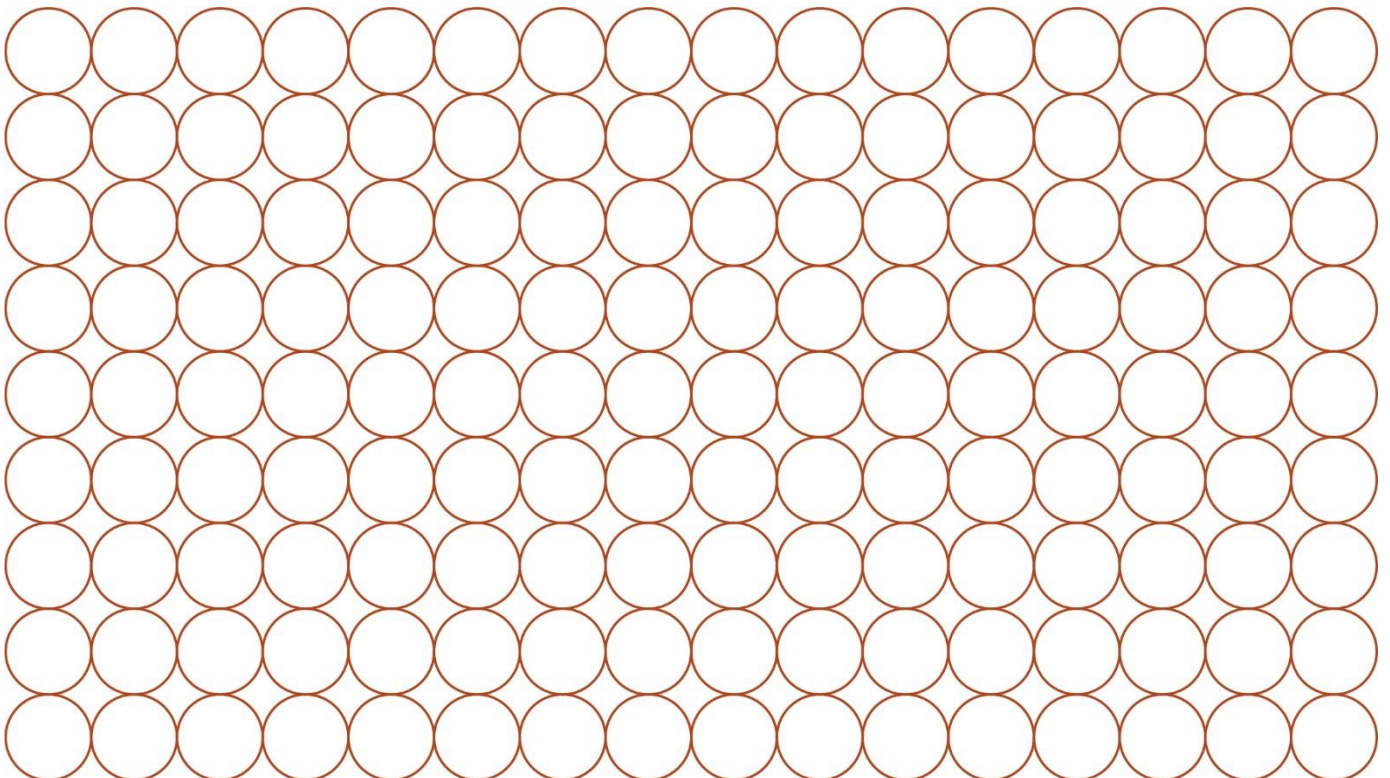

Kommentarer till kursplanerna i geografi, historia, religions- och samhällskunskap

Komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-604-4

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

Inledning	4
Kommentarer till kursplanens syfte.....	5
Förmågor gemensamma för samtliga SO-ämnen.....	5
Förmågor specifika för geografi	6
Förmågor specifika för historia.....	7
Förmågor specifika för religionskunskap	7
Förmågor specifika för samhällskunskap.....	8
Kursplanens centrala innehåll.....	9
Kommentarer till innehållspunkter i det centrala innehållet.....	9
Kommentarer till betygskriterierna	13

Inledning

Detta kommentarmaterial riktar sig främst till lärare som undervisar i geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap inom kommunal vuxenutbildning (komvux) som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Kursplanerna liknar varandra till vissa delar och kommenteras tillsammans. Ambitionen med materialet är att lärare och rektorer ska få en djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom kursplanerna och få stöd i arbetet med kurserna. Kommentarmaterialet är också tänkt att vara ett stöd i planeringen av undervisningen. *Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.*

De elever som läser geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå har olika mål med sina studier och bildar en heterogen grupp med olika behov och förutsättningar. Det kan därför vara bra att börja med en kartläggning av elevens kunskaper, särskilt om det är länge sedan eleven senast studerade något av ämnena. Det är viktigt att komma ihåg att även om eleven har ett betyg sedan tidigare kan kunskaper saknas och eleven därmed ha rätt att läsa kursen. I de fallen kan kartläggningen visa om det behöver skapas en delkurs utifrån de delar av kursen som eleven har behov av och är intresserad av. Elevens behov och förutsättningar tillsammans med den individuella studieplanen ska alltid vara grunden för om eleven läser hela kursen eller en delkurs. Den individuella studieplanen kan också revideras under kursens gång.

Elever inom komvux som anpassad utbildning behöver olika mycket stöd. För att skapa bra förutsättningar för elevens kunskapsutveckling måste stödet anpassas så att lärare och eventuell annan personal inte inkräktar på elevens autonomi och begränsar det aktiva deltagandet i undervisningen. Som för all vuxenutbildning ska utgångspunkten för utbildningen vara elevens behov och förutsättningar.

För att kunna delta i undervisningen och få möjlighet att utvecklas mot målen behöver eleven också en miljö där omgivningen anpassar redskap och kommunikation efter elevens förutsättningar. Det handlar bland annat om att tillgängliggöra material och annat som används i undervisningen. Det handlar också om de sätt som eleven får möjlighet att visa sina kunskaper på.

Kommentarmaterialet är upplagt utifrån de olika delarna i kursplanen: syfte med långsiktiga mål, centralt innehåll och betygskriterier. De olika delarna i kursplanen är tydligt kopplade till varandra. De är också kopplade till läroplanen för vuxenutbildning¹. För att planera undervisningen behöver därför alla delar finnas med. Läraren kan alltså inte, i planeringen av undervisningen, bara läsa det centrala innehållet eller betygskriterierna utan att sätta in dem i läroplanens och kursplanens hela sammanhang.

---

¹ Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

För mer läsning om de olika delarna i kursplanerna finns ett övergripande material att läsa, [Så använder du kursplanerna inom kommunal vuxenutbildning](#)

Kommentarer till kursplanens syfte

Syftestexten riktar sig till läraren och beskriver de övergripande målsättningar som ska gälla för undervisningen i geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap. Syftet är därför en viktig del när läraren planerar och genomför undervisningen. Texten inleds med en kort beskrivning av varför kurserna geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap finns inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Där beskrivs människors behov av att försöka förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Det handlar också om alla människors ansvar att utveckla ett samhälle som präglas av demokratiska värden och att förvalta jorden så att en hållbar utveckling blir möjlig.

Syftet är formulerat så att det tydligt framgår vilket ansvar undervisningen har för att eleven ska kunna utveckla de ämnesspecifika kunskaper och förmågor som anges. Det är viktigt att understryka att alla ämnesspecifika kunskaper och förmågor är betydelsefulla i en mängd olika sammanhang och att de samspelar med varandra. Undervisningen bör därför sträva efter att ge eleven möjlighet att utveckla samtliga kunskaper och förmågor i för eleven, meningsfulla och användbara sammanhang.

Syftestexten avslutas med långsiktiga mål som avgränsar de delar av syftet som ligger till grund för betygskriterierna. Målen innehåller inte sådant som elevens socioemotionella utveckling, värderingar, beteenden eller intresse för ämnet. Dessa områden är dock viktiga när läraren planerar, genomför och utvärderar sin undervisning men ska inte vara underlag för bedömning och betygssättning.

Förmågorna kommenteras nedan.

Förmågor gemensamma för samtliga SO-ämnen

Förmågan att söka information från olika källor och resonera om deras trovärdighet och relevans

I undervisningen i alla fyra kurserna ska eleven ges förutsättningar att utveckla förmågan att söka, granska och värdera information från olika källor. Granskning och värdering behövs för att till exempel kunna uttala sig om olika källors trovärdighet och relevans. Det kan vara olika typer av källor och undervisningen behöver anpassas utifrån elevens erfarenhet av att till exempel använda digitala verktyg. Förmågan att söka information i flera källor och kunna välja relevant

källa kan till exempel utvecklas i kritiska samtal. Exempel på relevanta frågor kan vara: Vem har formulerat informationen och varför? Stämmer uppgifterna? Är detta rimligt? Kan vi ha nytta av den här informationen? Förmågan att värdera olika källor är viktig för att eleven ska kunna fatta välgrundade beslut baserade på egna överväganden och vara aktiv och engagerad i vardagen och samhället.

Förmågan att använda ämnesspecifika ord, begrepp och symboler

I samhällskunskap står inte symboler med, men i övrigt är förmågan likadant formulerad i de fyra kurserna.

För att öka elevens aktivitet och engagemang i frågor och samtal som rör exempelvis historiska händelser, livsfrågor, natur- och kulturlandskap och samhällsfrågor behöver eleven utveckla förmågan att använda ämnesspecifika ord, begrepp och symboler i olika sammanhang. Att kunna använda ämnesspecifika ord, begrepp och symboler är väsentligt i alla delar av de fyra kurserna och går inte att se som en enskild del.

Förmågan handlar om att erövra begreppens betydelse och innebörd samt att förstå skillnader och samband mellan olika begrepp, till exempel mellan orsaker och konsekvenser eller mellan identitet, livsstil och grupptillhörighet. Exakt vilka ord, begrepp och symboler det handlar om kan variera utifrån undervisningens innehåll och elevens förkunskaper och intressen. Det som är viktigt är att eleven får möjlighet att utveckla förståelsen för att kunna använda dem i sitt arbete med geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap.

Förmågor specifika för geografi

Förmågan att jämföra och reflektera över olika geografiska förhållanden, platser, regioner och levnadsvillkor

Förmågan att reflektera över hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar olika livsmiljöer

Förmågan att reflektera över resursanvändning ur perspektivet hållbar utveckling

I dagens globaliserade värld har eleven behov av att kunna orientera sig geografiskt i ett större sammanhang, även om utgångspunkten kan vara det lokala för att sedan vidgas. Geografiska kunskaper innefattar rumsligt medvetande som innebär att kunna sätta sig själv i relation till världen. Förmågorna innefattar också att kunna jämföra och reflektera över hur mänskliga verksamheter och processer i naturen har påverkat och påverkar livsmiljöer i olika delar av världen. I förmågorna är hållbar utveckling en viktig och aktuell del som också kan utgå

från ett lokalt perspektiv. Elever som studerar inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå har egna erfarenheter och kunskaper om olika geografiska områden som är viktiga att föra in i undervisningen för att göra den relevant för eleverna.

Förmågor specifika för historia

Förmågan att jämföra och reflektera över olika historiska händelser, aktörer och tidsperioder

Förmågan att reflektera över hur historien har påverkat vårt sätt att leva idag

Det är viktigt för alla att få möjlighet att utveckla en historisk referensram och ett historiemedvetande. Det innebär att eleven ska få kunskaper om, kunna jämföra och reflektera över historiska händelser och aktörer som har skapat och förändrat samhällen och kulturer under olika tidsperioder. I detta ingår också att kunna beskriva och resonera om samband, likheter och skillnader mellan tidsperioder och platser.

Elevens erfarenheter och kunskaper kan både vara en utgångspunkt för diskussioner och bidra till reflektion över vilka vi är, varifrån vi kommer, vilka möjligheter vi har och vart vi är på väg. Kunskaper om gångna tider fungerar som referenspunkter i livet. De berikar tillvaron genom att ge oss jämförelsematerial som går utöver de egna erfarenheterna och kan hjälpa oss att se vår egen tillvaro i ett större sammanhang. Historiemedvetande ger möjligheter till perspektiv och utveckling av sammanhang och förståelse för det förflutna, nutiden och framtiden.

Förmågor specifika för religionskunskap

Förmågan att jämföra och reflektera över kristendomen, andra religioner och andra livsåskådningar

Förmågan att reflektera över hur religioner har påverkat och påverkar skeenden i samhället

Förmågan att reflektera över livsfrågor och moraliska dilemman

Utgångspunkten i kursplanen när det gäller dessa förmågor ligger i de frågor om livet och tillvaron som människor har ställt sig i alla tider och som kommer till uttryck i exempelvis traditioner, heliga platser, ritualer, levnadsregler, berättelser och myter. Förmågorna omfattar att kunna jämföra och reflektera över religioner och andra livsåskådningar i det egna samhället och på andra håll i världen och att beskriva samband, likheter och skillnader dem emellan. Förmågorna omfattar

också kopplingen mellan religion och samhälle och de olika roller som religionen spelar i olika samhällen och tider. Här ingår också förmågan att kunna resonera om livsfrågor, identitet och etik.

Förmågor specifika för samhällskunskap

Förmågan att reflektera över demokratiska grundläggande värden, principer och arbetssätt

Förmågan att uttrycka och värdera olika ståndpunkter i aktuella samhällsfrågor

Förmågan att jämföra och värdera tjänster och service som samhället erbjuder

Förmågan att använda digitala medier för att utnyttja olika tjänster, till exempel betala räkningar, boka biobiljett eller beställa taxi

Att eleven ska utveckla grundläggande demokratiska värden är ett övergripande mål i läroplanen för vuxenutbildning och är en viktig del i undervisningen i samhällskunskap. Det handlar om kunskaper om de demokratiska värdenas betydelse för, och tillämpning i, samhällslivet. Förmågorna handlar om att kunna reflektera över demokratiska värden, principer och arbetssätt. Detta innefattar alla de värden och principer som gradvis har fogats in i, och kan komma att fogas till, demokratibegreppet. Det handlar bland annat om kunskaper om demokratiska fri- och rättigheter och skyldigheter samt om möjligheter för individer och grupper att påverka samhällsutvecklingen.

Med demokratiska arbetssätt menas här olika former för idéutbyte, samarbete och gemensamt beslutsfattande på olika nivåer. Om ett demokratiskt arbetssätt finns med som en röd tråd i undervisningen kan eleven få förståelse för och kunskaper om ett sådant sätt att arbeta. Genom att kontinuerligt arbeta i demokratiska former kan eleven känna igen demokratiska processer. Där ingår bland annat att kunna lyssna, diskutera och formulera ställningstaganden. Härigenom ökar elevens förutsättning att kunna agera och vara en aktiv och engagerad samhällsmedborgare.

De två sista förmågorna är mer praktiskt inriktade men hänger ihop med de övriga genom att de handlar om rättigheter och vilka tjänster och vilken service som finns i samhället. De handlar också om hur viktig den digitala kompetensen är för att kunna vara en del av samhället.

Kursplanens centrala innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Innehållet i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå är framtaget utifrån att en vuxen elev ska få de kunskaper i ämnena som behövs för vardags-, samhälls- och arbetsliv samt vidare studier, till exempel studier på en nivå som motsvarar utbildningen i anpassade gymnasieskolan.

Det centrala innehållet i de fyra kurserna är indelade i ett antal kunskapsområden. Varje kunskapsområde består av ett antal innehållspunkter. Dessa ska inte uppfattas som att de alltid ska väga lika tungt i undervisningen.

Innehållspunkterna ska snarare uppfattas som byggstenar som kan kombineras på olika sätt. Kunskapsområdena bör inte heller ses som separata arbetsområden, utan kan kombineras på de sätt som läraren bedömer som mest lämpliga för att uppnå syftet med undervisningen. Eftersom elever har olika kunskaper med sig och deras mål med studierna varierar behöver undervisningen individualiseras för att utgå från varje elevs behov och förutsättningar.

Kommentarer till innehållspunkter i det centrala innehållet

Nedan ges några olika aspekter på det centrala innehållet och hur olika delar av innehållet kan kombineras.

Ämnesspecifika begrepp

I alla fyra kurserna är ämnesspecifika begrepp, eller i historia historiska begrepp, ett kunskapsområde. Att ha ett språk för att kunna sätta ord på vad man känt och tänkt är betydelsefullt. Det är också betydelsefullt att kunna formulera erfarenheter och kunskaper med relevanta begrepp, därför är detta viktigt att ha med sig oavsett vilket område man arbetar med. När eleven lär sig eller kan minnas namn på olika länder och platser, historiska aktörer, religiösa symboler, politiska partier och liknande utvecklas tänkandet och möjligheterna att exempelvis delta i samtal, söka information och diskutera aktuella händelser.

Länder, platser och kartor

I det centrala innehållet i geografi finns förutom ”Ämnesspecifika begrepp” två kunskapsområden, ”Att leva i världen” och ”Att undersöka verkligheten”.

I kunskapsområdet ”Att leva i världen” finns innehållspunkter som handlar om jorden som planet, miljö och klimatfrågor. Kunskapsområdet ”Att undersöka verkligheten” har ett centralt innehåll som handlar om länder, platser och kartor. En av innehållspunkterna är *namn och läge på länder och platser som är betydelsefulla för eleven*. Att utgå från platser som betyder något för eleven eller

platser i närområdet kan underlätta förståelsen av exempelvis kartor och vad de kan visa, vilket lyfts fram i punkten *kartan och dess uppbyggnad med färger och symboler*.

Förståelse för kartor och deras uppbyggnad kan underlätta innehållet i kunskapsområdet ”Att leva i världen” som exempelvis i innehållspunkten *jordens klimat- och vegetationszoner. Hur klimatförhållanden påverkar människans levnadsvillkor. Årstider och väderlek*, där kartan och jordgloben kan ge en bild av temperatur och klimat i olika delar av världen. Detta kan också leda vidare till det innehåll som handlar om miljö och klimat, till exempel *klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få*. Här finns också möjligheter till diskussioner om aktuella händelser som har koppling till geografi.

Fältstudier

I geografi finns i kunskapsområdet ”Att undersöka verkligheten” innehållet *fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap*. Det kan handla om undersökningar i närområdet för att studera utmärkande drag i landskapet, spår av historien eller religiösa platser. Om en elev läser andra kurser kan det vara ett bra tillfälle att koppla ihop dessa för att se samband mellan kurserna i samhällsorienterande ämnen. Fältstudier är också en möjlighet för eleverna att prova ett vetenskapligt arbetssätt där de kan observera, beskriva och analysera olika fenomen i landskapet.

Historiska skeenden

I det centrala innehållet i historia finns kunskapsområdena ”Historiska skeenden”, ”Historia och nutid” och ”Historiska begrepp”.

I ”Historiska skeenden” finns innehållet *historiska aktörer, händelser och tidsperioder i Sverige från forntid till nutid*. Där behöver läraren tillsammans med eleven göra ett urval som är relevant för eleven och som utgår från intresse och kunskaper. Det är också viktigt att komma ihåg att eleverna är en heterogen grupp och deras historiska perspektiv kan vara mycket olika. Att ta sin utgångspunkt i det lokala kan exempelvis fungera för en del elever, medan andra teman kan fungera bättre för andra elever. I kunskapsområdet ”Historia och nutid” finns innehållspunkten *vad historiska källor kan berätta om människors olika levnadsvillkor i olika tider och i skilda delar av världen*. Även här behöver läraren göra ett urval tillsammans med eleven och då kan det lokala vara en utgångspunkt.

I kunskapsområdet ”Historia och nutid” finns innehåll som är mer specifikt, till exempel *några upptäcktsresor och deras betydelse för nutiden samt andra världskriget och hur det har påverkat och fortfarande påverkar människor och stater samt förtryck, folkfördrivningar och folkmord, däribland Förintelsen*. Båda innehållspunkterna kopplar ihop historien med nutiden och ger en förståelse för varför historiska kunskaper behövs för att förstå nutiden.

Religioner och andra livsåskådningar

I det centrala innehållet i religionskunskap finns förutom ”Ämnesspecifika begrepp” två kunskapsområden, ”Religioner och andra livsåskådningar” och ”Identitet och livsfrågor”.

I ”Religioner och andra livsåskådningar” finns bland annat innehållet *kristendomen i Sverige. Från enhetskyrka till religiös mångfald, andra livsåskådningar och sekularisering*. Där kan kristendomen i Sverige kopplas ihop med Sveriges historia och hur religionens roll har sett ut och ser ut i dag. För elever som har svårt att se religionens roll i dagens samhälle kan även innehållet *religiöst motiverade levnadsregler, ritualer, högtider, symboler och berättelser inom kristendom, judendom och islam* ingå i detta för att få syn på delar i vårt samhälle som påverkas av religionen. De berättelser som finns i olika religioner kan också ge en bild av likheter och skillnader mellan olika religioner, något som också lyfts fram i innehållspunkten *centrala tankegångar i religionerna kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism*.

Livsfrågor, identitet och några etiska begrepp

I kunskapsområdet ”Identitet och livsfrågor” finns innehåll som behandlar *livsfrågor som är betydelsefulla för eleven*. Vilka frågor det är kan variera mellan elever, exempelvis utifrån deras livssituation och ålder och här kan religiösa beskrivningar och svar jämföras med sekulära livsåskådningar. Här finns också innehållet *några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet* som öppnar för diskussioner och som också kan kopplas till hur religioner och andra livsåskådningar ser på olika etiska begrepp.

Mänskliga rättigheter och demokratifrågor

I det centrala innehållet i samhällskunskap finns fyra kunskapsområden förutom ”Ämnesspecifika begrepp”. Det är ”Att leva tillsammans”, ”Att leva i Sverige”, ”Att leva i världen” och ”Att undersöka verkligheten”.

I kunskapsområdet ”Att leva i världen” finns innehållet *grundläggande mänskliga rättigheter, till exempel alla människors lika värde*. Detta är en grund för utbildning i stort och finns också med i läroplanens formuleringar. Det hänger också ihop med innehåll i kunskapsområdet ”Att leva tillsammans”, till exempel *demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen*. På samma sätt som i de övriga samhällsorienterande kurserna kan elevens egna erfarenheter och kunskaper vara en utgångspunkt för att skapa förståelse för vad ett demokratiskt samhälle innebär.

Till detta går också att koppla frågor om hur olika delar i Sverige styrs, vilket finns med i innehållet *politiska val och partier i Sverige*. I kunskapsområdet ”Att leva i Sverige” finns bland annat innehållspunkten *samhällsfunktioner och samhällsservice i närsamhället, till exempel lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), räddningstjänst, sjukvård, fritids- och kulturutbud*. Här finns också direkta kopplingar mellan den egna personen och det demokratiska

samhället. Eleven kanske har egna erfarenheter av kontakter med olika samhällsfunktioner och hur de har fungerat som kan bli en del av undervisningen.

Olika medier, samhällsfrågor och att söka information

I kursen samhällskunskap finns också centralt innehåll som på olika sätt behandlar information och medier. I kunskapsområdet ”Att leva tillsammans” finns innehållspunkterna *olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll och nyhetsvärdering, och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden*. För att konkretisera dessa delar kan de kopplas ihop med innehållet *aktuella samhällsfrågor i olika medier* i kunskapsområdet ”Att undersöka verkligheten”. I samma kunskapsområde finns också innehållet *metoder för att söka information från olika källor och informationsspridning, reklam och opinionsbildning i såväl digitala som andra medier. Hur man kan urskilja budskap, avsändare och syfte* som delvis kan kopplas ihop med detta. I dessa innehållspunkter finns också möjlighet till diskussioner om hur man kan veta varifrån information kommer och hur digitala medier fungerar.

Kommentarer till betygskriterierna

Betygskriterierna inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå har från 1 januari 2022 endast ett betygsssteg, Godkänt. För en elev som inte uppfyller kriterier för godkänt skrivs ett intyg om att eleven deltagit i kursen.

Betygskriteriernas uppgift är att fungera som måttstock för bedömning av elevens samlade kunskaper. Betygskriterierna behöver läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits. För att eleven ska få betyget Godkänt ska samtliga kriterier för betyget vara uppfyllda.

Läraren använder betygskriterierna som ett verktyg för att bedöma elevens kunskaper vid betygssättningen. Betygskriterierna är alltså inte mål för undervisningen och är inte avsedda som grund för planering eller genomförande av undervisning. Inför betygssättningen behöver läraren samla in ett brett och varierat bedömningsunderlag. Det innebär att läraren då och då behöver kontrollera sitt bedömningsunderlag mot betygskriterierna för att säkerställa att det kommer att finnas tillräckligt med underlag för en allsidig utvärdering av elevens kunskaper vid slutet av kursen.

För att betygskriterierna ska fungera som ett användbart verktyg vid betygssättning är de formulerade på ett övergripande sätt. Det finns därför få detaljer från det centrala innehållet i betygskriterierna, så att enstaka detaljer inte ska få alltför stor betydelse för elevens betyg. På så sätt ger betygskriterierna läraren möjligheter att göra en allsidig bedömning utifrån ett brett och varierat underlag som gett eleven möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

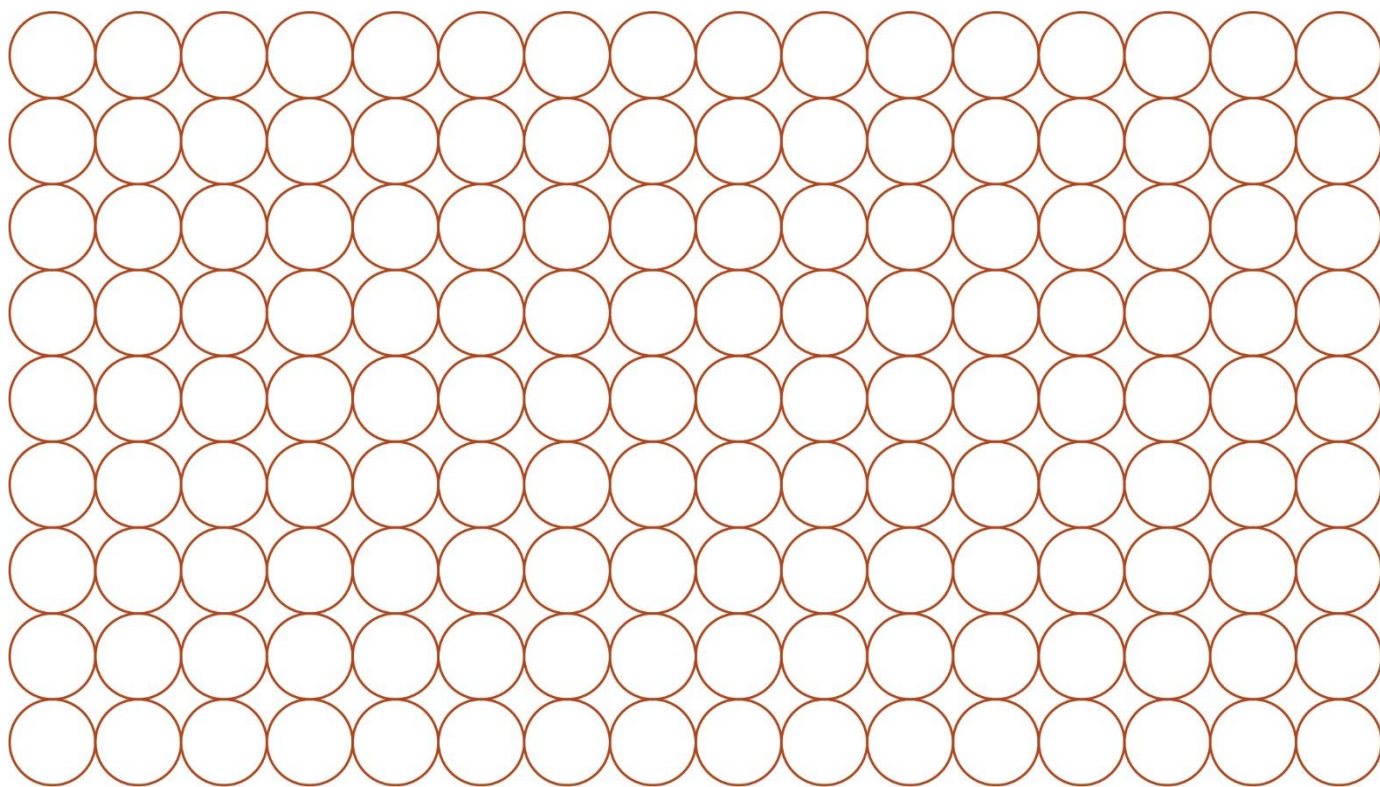
Betygskriterierna kan också användas för att avgöra om eleven behöver ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen eller för att säkerställa att eleven får tillräckliga utmaningar för att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Läraren ska fästa störst vikt vid sådana kunskaper som betonas i syftet eller som kan kopplas till många eller omfångsrika punkter i det centrala innehållet. Läraren ska också fästa mer vikt vid sådant som undervisningen har fokuserat på och där eleven fått möjlighet att särskilt fördjupa sina kunskaper. Det innehåll läraren väljer att behandla i undervisningen har betydelse för vad som blir möjligt för eleven att lära sig och därmed vad som blir relevant att bedöma. Hur läraren har arbetat med innehållet har också betydelse när eleven bedöms. Har eleven fått tillgång till de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen? Har eleven fått möjlighet att kommunicera sina kunskaper på ett sätt som fungerar för eleven? Har eleven fått möjlighet att utvecklas så långt som möjligt? Dessa aspekter behöver finnas med under kursens gång så att det inte uppdragas vid betygssättningen att eleven inte haft möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i kursen eller inte fått möjlighet att utvecklas optimalt. Eftersom målgruppen för komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå är så

heterogen finns det inte ett sätt som detta kan göras på. Läraren behöver därför att vara öppen för att hitta olika lösningar för olika elever.

I betygskriterierna är medverka och bidra nyckelbegrepp. Begreppen medverka och bidra är tänkta att ange en konstaterad aktiv medverkan och ett konstaterat aktivt bidrag av eleven. Till exempel står det i betygskriterierna för samhällskunskap att *eleven medverkar i att beskriva demokratibegreppet, politiska val och styrelsesätt i Sverige. Eleven bidrar till resonemang om mänskliga rättigheter och alla människors lika värde*. Här behöver läraren avgöra vad som krävs för att kunna konstatera att eleven verkligen har medverkat. Det behövs också kunskap och kännedom om varje enskild elev för att kunna avgöra när eleven medverkar eller bidrar. Ibland kan det vara svårt att avgöra om en elev medverkar eller bidrar. I de fallen är det bra, om det är möjligt, att kunna göra gemensamma bedömningar och försöka ge eleven många och olika situationer där hen kan visa sina kunskaper.

Eftersom betygskriterierna bara innehåller ett betygssteg får uttrycken medverka och bidra inte heller vara begränsande för elever som kan komma längre i sin kunskapsutveckling. De behöver få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och då behöver syftestexten med de långsiktiga målen och det centrala innehållet läsas och tolkas tillsammans med betygskriterierna.

Skolverket

www.skolverket.se